

PAUL AUSTER I J. M. COETZEE

Ara i aquí

Cartes (2008-2011)

Traducció d'Albert Nolla i Dolors Udina

Edicions 62

Barcelona

Títol original: *Collected Letters 2008-2011 (Here and Now)*

© Paul Auster, 2012

(respecte a les cartes escrites per Paul Auster)

© J. M. Coetzee, 2012

(respecte a les cartes escrites per J. M. Coetzee)

Per acord amb Carol Mann Agency, USA, per a Paul Auster;
Peter Lampack Agency Inc., USA, per a J. M. Coetzee,
i Guillermo Schavelzon & Asoc., Agencia Literaria, www.schavelzon.com

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol formade reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 917021970 / 932720447).
Tots els drets reservats.

Primera edició: novembre del 2012

© de la traducció: Albert Nolla, 2012 (per les cartes escrites per Paul Auster) i Dolors Udina, 2012 (per les cartes escrites per J. M. Coetzee)

© d'aquesta edició: Edicions 62, s. a.
Peu de la Creu 4, 08001 Barcelona
info@grup62.com
grup62.com

Fotocomposició: Víctor Igual
Imprès a Liberdúplex

DIPÒSIT LEGAL: B. 28.283-2012
ISBN: 978-84-297-6988-3

14-15 de juliol de 2008

Estimat Paul,

He estat pensant en les amistats, com sorgeixen, per què —algunes— duren tant de temps, més que les relacions passionals de les quals de vegades es consideren (erròniament) pàl·lides imitacions. Estava a punt d'escriure't una carta sobre tot això, començant amb l'observació que, tenint en compte la importància de les amistats en la vida social i tot el que signifiquen per a nosaltres, sobretot durant la infància, és sorprenent que s'hagi escrit tan poc sobre el tema.

Després, però, m'he preguntat si realment era veritat. Així, doncs, abans de posar-me a escriure, he anat a la biblioteca per fer-ne una ràpida comprovació. I vet aquí que no podia haver anat més errat. Al catàleg de la biblioteca sortien molts llibres sobre el tema, desenes de llibres, molts dels quals bastant recents. Però quan he fet un pas més i he decidit mirar-me tots aquests llibres, podríem dir que he recuperat el meu amor propi. Al cap i a la fi, tenia raó, o una mica de raó: la major part del que aquests llibres venien a dir sobre l'amistat tenia molt poc interès. Pel que sembla, l'amistat continua sent una mena d'enigma: sabem que és important, però no podem sinó conjec-

turar per què les persones es fan amigues i per què continuen sent-ho.

(¿A què em refereixo quan dic que el que s'ha escrit té poc interès? Comparem l'amistat amb l'amor. Es pot dir un centenar de coses interessants sobre l'amor. Per exemple: els homes s'enamoren de dones que els recorden la seva mare, o més aviat, que els recorden i alhora no els recorden la seva mare, que són i alhora no són la seva mare. ¿És veritat? Potser, o potser no. Interessant? Sens dubte. Ara passem a l'amistat. ¿Qui trien, els homes, com a amics? Trien homes que tinguin aproximadament la mateixa edat que ells i amb interessos similars, diuen els llibres. Veritat? Potser. Interessant? Francament, no.)

Permet-me fer una llista de les poques observacions sobre l'amistat, seleccionades en les meves visites a la biblioteca, que em sembla que tenen un interès real.

Ítem. Un no pot fer-se amic d'un objecte inanimat, diu Aristòtil (*Ètica*, capítol 8). És clar que no! ¿Qui va dir que podia? Però en tot cas és interessant: de sobte podem veure on es va inspirar la filosofia lingüística moderna. Fa dos mil quatre-cents anys, Aristòtil demostrava que el que semblaven postulats filosòfics no podien ser res més que normes gramaticals. A la frase «Sóc amic d'X», diu, X ha de ser un nom animat.

Ítem. Un pot tenir amics i no voler-los veure, diu Charles Lamb. Cert, i interessant també: un altre aspecte en què els sentiments amicals són diferents de les relacions eròtiques.

Ítem. Els amics, o si més no els amics a Occident, no parlen del que senten l'un per l'altre. Comparem-ho amb la loquacitat dels amants. Fins aquí, no gaire interessant. Tanmateix, quan l'amic mor, quin devessall de dolor: «Ai

las, massa tard!» (Montaigne per La Boétie, Milton per Edward King). (Pregunta: ¿L'amor és loquaç perquè el desig és ambivalent per naturalesa —Shakespeare, *Sonnets*—, mentre que l'amistat és taciturna perquè és directa, sense ambivalències?)

Finalment, una observació de Christopher Tietjens a *Parade's End* de Ford Madox Ford: que un se'n va al llit amb una dona per poder-hi parlar. Implicació: que convertir una dona en amant és només el primer pas; el segon pas, convertir-la en amiga, és el que importa; però ser amic d'una dona amb qui no t'has ficat al llit a la pràctica és impossible perquè hi ha massa coses a l'aire que no s'han parlat.

Si realment és tan difícil dir alguna cosa interessant sobre l'amistat, llavors és possible aventurar-ne una idea més: que, a diferència de l'amor o la política, que mai no són el que semblen, l'amistat és el que sembla. L'amistat és transparent.

Les reflexions més interessants sobre l'amistat vénen del món antic. ¿Per què és així? Perquè en temps antics la gent no considerava que la posició filosòfica fos inherentment escèptica i, per tant, no donava per fet que l'amistat hagués de ser una cosa diferent de la que sembla, ni concloure al contrari que si l'amistat és el que sembla, no pot ser un tema adequat per a la filosofia.

Salutacions cordials,

John

Brooklyn
29 de juliol de 2008

Estimat John,

Aquesta és una qüestió sobre la qual he pensat molt al llarg dels anys. No puc dir que m'hagi format una opinió coherent sobre l'amistat, però en resposta a la teva carta (que va desfermar un remolí d'idees i records dins meu), potser aquest és el moment d'intentar-ho.

Per començar, em limitaré a l'amistat masculina, a l'amistat entre homes, a l'amistat entre nens.

1) Sí, hi ha amistats que són transparents i no ambivalents (per fer servir les teves paraules), però per experiència sé que no són gaires. Això potser té a veure amb una altra de les paraules que fas servir: taciturn. Tens raó quan dius que els amics masculins (si més no, a Occident) «tendeixen a no parlar del que senten l'un per l'altre». Jo ho portaria un pas més enllà i hi afegiria: els homes tendeixen a no parlar del que senten, i punt. I, si no saps com se sent el teu amic, o què sent, o per què ho sent, ¿pots dir sincerament que el coneixes? Tot i així, les amistats perduren, sovint diverses dècades, en aquesta ambigua zona del desconeixement.

Almenys tres de les meves novel·les tracten directa-

ment el tema de l'amistat masculina, són en cert sentit històries sobre l'amistat masculina —*L'habitació tancada*, *Leviatan* i *La nit de l'oracle*— i, en tots tres casos, aquest terreny de ningú del desconeixement que hi ha entre els amics es converteix en l'escenari en què tenen lloc els drames.

Un exemple de la vida real. Durant els últims vint-i-cinc anys, un dels meus amics més íntims —potser l'amic més íntim de la meua edat adulta— ha estat una de les persones menys xerraires que he conegut mai. És més gran que jo (onze anys), però tenim moltes coses en comú: tots dos som escriptors, tots dos estem estúpidament obsessionats pels esports, tots dos fa anys que som casats amb dones extraordinàries i, encara més important i més difícil de definir, tots dos tenim un cert sentiment no expressat però compartit sobre com s'ha de viure, una ètica de la maduresa. Però, tot i així, per més que m'importi aquesta persona, per més disposat que estigui a jugar-me la camisa per ell en moments de dificultat, les converses que mantenim són gairebé sense excepció insulses i fades, absolutament banals. Ens comuniquem emetent breus grunys, tornant a una mena de llenguatge abreujat que seria incomprendible per a un desconegut. Pel que fa a la nostra obra (la força motriu de les nostres vides), a penes en diem res.

Per demostrar fins a quin punt aquest home sempre amaga les cartes, una petita anècdota. Fa uns quants anys, estava a punt de sortir una novel·la seva. Li vaig dir que tenia moltes ganes de llegir-la (a vegades ens enviem originals acabats, a vegades ens esperem a les galerades), i ell em va dir que aviat rebria una còpia de les galerades. Em van arribar per correu la setmana següent, vaig obrir el

paquet, vaig fullejar el llibre i vaig descobrir que estava dedicat a mi. Em vaig emocionar, és clar, de fet em vaig emocionar profundament, però el fet és que el meu amic no me n'havia dit ni una paraula. Ni la més petita pista, ni la més lleu insinuació que ho anticipés, res.

¿Què vull dir? Que conec aquest home i que no el conec. Que és el meu amic, el meu millor amic, malgrat aquest desconeixement. Si demà anés i robés un banc, em sorprendria. En canvi, si m'assabentés que enganya la seva dona, que té una amant jove amagada en algun apartament, em quedaria decebut, però no em sorprendria. Tot és possible, i els homes tenen secrets, fins i tot per als amics més íntims. En el supòsit de la infidelitat matrimonial del meu amic, em sentiria decebut (perquè hauria fallat a la seva dona, una persona a qui aprecio molt), però també em sentiria dolgut (perquè ell no hauria confiat en mi, la qual cosa voldria dir que la nostra amistat no era tan íntima com em pensava).

(Una inspiració sobtada. Les millors amistats i les més duradores es basen en l'admiració. Aquest és el sentiment bàsic que connecta dues persones a la llarga. Admires algú per allò que fa, per allò que és, per com es mou pel món. La teva admiració el millora als teus ulls, l'ennobleix, l'eleva a un estatus que creus que és superior al teu. I si aquesta persona també t'admira a tu —i per tant et millora, t'ennobleix, t'eleva a un estatus que ell creu que és superior al seu—, llavors esteu en una posició d'absoluta igualtat. Tots dos doneu més del que rebeu, tots dos rebeu més del que doneu, i en la reciprocitat d'aquest intercanvi, l'amistat floreix. Dels quaderns de Joubert (1809): «No ha de cultivar tan sols els seus amics, sinó també les amistats que porta a dins. Ha d'atendre-les, cuidar-les, regar-les».

I altre cop Joubert: «Sempre perdem l'amistat d'aquells que perden la nostra estima».)

2) Nens. La infància és l'època més intensa de la nostra vida perquè gairebé tot el que fem ho fem per primer cop. No puc oferir gaire més que un record, però aquest record sembla remarcar l'infinit valor que donem a l'amistat quan som joves, fins i tot molt joves. Jo tenia cinc anys. En Billy, el meu primer amic, va entrar a la meua vida d'una manera que ara mateix se m'escapa. El recordo com un personatge estrany i jovial, amb unes opinions contundents i un gran talent per a les entremaliadures (cosa que a mi em faltava en un grau extrem). Tenia un greu defecte de parla, i quan parlava les seves paraules eren tan confuses, quedaven tan ofegades en la saliva que se li acumulava a la boca, que ningú no entenia el que deia —llevat del petit Paul, que li feia d'intèrpret. Quan estàvem junts, ens passàvem moltes estones voltant pel barri suburbà de Nova Jersey on vivíem buscant animalons morts —quasi sempre ocells, però també alguna granota o algun esquiro llistat— i enterrant-ne els cadàvers al parterre que hi havia al costat de casa meua. Rituals solemnes, creus de fusta fetes a mà, res de rialles. En Billy no suportava les nenes, es negava a omplir les pàgines dels llibres per pintar on apareixien representacions de figures femenines, i com que el seu color favorit era el verd, estava convençut que la sang que corria per les venes del seu ós de peluix era verda. Vet aquí en Billy. Llavors, quan teníem sis anys i mig o set, ell i la seva família se'n van anar a viure a una altra ciutat. Desengany, seguit de setmanes si no mesos d'enyor del meu amic absent. Finalment, la meua mare va cedir i em va donar permís per fer aquella trucada tan cara a la casa nova d'en Billy. El contingut de la conversa que

vam mantenir se m'ha esborrat del cervell, però recordo els meus sentiments tan clarament com recordo el que he menjat aquest matí per esmorzar. Vaig sentir el que sentiria més endavant sent un adolescent després de parlar per telèfon amb la noia de qui m'havia enamorat.

En la teva carta distingeixes entre amistat i amor. Quan som molt petits, abans que comenci la nostra vida eròtica, no hi ha cap distinció. L'amistat i l'amor són el mateix.

3) L'amistat i l'amor no són el mateix. Homes i dones. La diferència entre matrimoni i amistat. Una última cita de Joubert (1801): «No triïs per esposa cap dona que no triaries per amic si fos un home».

Una formulació força absurda, suposo (¿com pot un home ser una dona?), però s'entén, i en essència no està gens allunyada del teu comentari sobre *Parade's End* de Ford Madox Ford i l'afirmació divertida i capriciosa que «un se'n va al llit amb una dona per poder-hi parlar».

El matrimoni és sobretot una conversa, i si marit i muller no troben una manera de fer-se amics, el matrimoni té poques possibilitats de sobreviure. L'amistat és un component del matrimoni, però el matrimoni és una lluita que mai no s'atura, una tasca que està sempre a mitges, una exigència constant de furgar en les teves profunditats i re-inventar-te amb relació a l'altre, mentre que l'amistat pura i simple (és a dir, l'amistat fora del matrimoni) sol ser més estàtica, més cortesa, més superficial. Anhelem les amistats perquè som éssers socials, nascuts d'altres éssers i destinats a viure entre altres éssers fins al dia que morim, però, tot i així, només cal pensar en les baralles que esclaten a vegades fins i tot en els millors matrimonis, en els desacords apassionats, en els insults exaltats, en els cops de porta i en les peces de vaixel·la trencades, per adonar-se

de seguida que un comportament així no seria tolerat en els decorosos espais de l'amistat. L'amistat són bones maneres, amabilitat, constància en l'afecte. Els amics que s'escriדassen rarament continuen sent amics. Els marits i les mullers que s'escriדassen normalment continuen casats —sovint, feliçment casats.

¿Homes i dones poden ser amics? Em sembla que sí. Sempre que no hi hagi atracció física per cap dels dos cantons. Quan el sexe entra en l'equació, pot passar qualsevol cosa.

4) Continuarà. Però també caldria parlar d'altres aspectes de l'amistat: *a)* Les amistats que es panseixen i es moren. *b)* Les amistats entre persones que no necessàriament tenen interessos comuns (amistats de feina, amistats d'escola, amistats de guerra). *c)* Els centres concèntrics de l'amistat: els més íntims, els que no són tan íntims però que t'estimes molt, els que viuen lluny, les coneixences agradables, etcètera. *d)* Tots els altres punts de la teva carta que no he tractat.

Molts records des de la calorosa Nova York,

Paul